

33. Osmanlı dövlətinin yüksəlişi. Dövlətin idarə olunması
34. Teymuri dövləti. Əmir Teymurun fəthləri
35. Xaçlı yürüşlərinin səbəbləri, başlanması və nəticələri
36. İtaliya. İqtisadi inkişafın xüsusiyyətləri. Şəhərlər
37. Fransa. Mərkəzləşdirilmiş dövlətin yaranması. Jaklar üsyanı
38. İngiltərə. Norman işğalı, Uot Tayler üsyanı, Ağ qızılgül və Ağ qızılgül müharibəsi
39. Martin Lüter, Tomas Münser, Aqsburq müqaviləsi, protestantlıq
40. Xristofor Kolumb, Ameriqo Vespuççi, Magellan. Hindistana dəniz yolunun kəşfi

Qədim dövr və orta əsrlər tarixinin tədrisi metodikası fənninin sillabusu 060111-Tarix fənninin tədrisinin metodikası və metodologiyası ixtisası üzrə (proqram) tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (14 fevral, 2025-cü il, protokol № 8).

Kafedra müdürü : dos. K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi : prof.A.M.Məmmədov

inkişafında yeri müəyyənləşdirilməlidir. Tarix təliminin müasir innovativ texnologiyasının seçiyyəvi xüsusiyyətlərini, məzmun və strukturu araşdırılmalıdır.

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- Qədim dövrdə xalqların həyatında baş verən dəyişiklikləri müxtəlif məlumatlar əsasında təhlil edir.
- Qədim və orta əsrlərdə xalqların tarixini mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq baxımından əsaslandırır.
- "Orta əsrlər", "feodalizm" anlayışlarını şərh edir, orta əsrlər tarixinin əsas dövrlərini təsvir edir.
- Orta əsrlərə dair müxtəlif tarixi hadisələri məkan baxımından dəyərləndirir.
- Orta əsr tarixi şəxsiyyətləri, hadisələri və faktları haqqındərefarat hazırlayır.

XIII. Tələbələr fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollokvum sualları

I Kollokvum sualları

1. İbtidai icma quruluşunun dövrləri
2. Qədim insanların təsərrüfat həyatı
3. Qədim Şumer şəhər- dövlətləri
4. Qədim Misir dövlətinin yaranması və inkişafı
5. Babil dövlətinin yaranması.Hammurapi qanunları
6. Finikiya şəhərləri və koloniyaları.Finikiya əlifbası
7. Assuriya dövləti
8. Əhəməni imperiyası. I Daranın islahatları
9. Hun dövləti
10. Qədim Çin dövləti

II Kollokvum sualları

1. Qədim Hindistan. Təbiəti və əhalisi.Kasta sistemi
2. Qədim Yunanıstanın ərazisi və əhalisi. Krit padşahlığı
3. Afina və Sparta dövlətləri. Demosla aristokratiya arasında mübarizə
4. Yunan – Əhəməni müharibəsi
5. Makedoniyalı İsgəndər və onun Şərqi yürüşü
6. Qədim Roma Respublikasının yaranması. Spartak üsyanı
7. Respublikanın sonu. Roma İmperiyasının yaranması və süqutu
8. Feodalizmin inkişaf mərhələləri
9. "Xalqların böyük köçü". Avropa Hun dövləti
10. Göytürk xaqanlıqları

XV İmtahan sualları

1. İbtidai icma quruluşunun dövrləri
2. Qədim insanların təsərrüfat həyatı
3. Qədim Şumer şəhər- dövlətləri
4. Qədim Misir dövlətinin yaranması və inkişafı
5. Babil dövlətinin yaranması.Hammurapi qanunları
6. Finikiya şəhərləri və koloniyaları.Finikiya əlifbası
7. Assuriya dövləti
8. Əhəməni imperiyası. I Daranın islahatları
9. Hun dövləti
10. Qədim Çin dövləti
11. Qədim Hindistan. Təbiəti və əhalisi.Kasta sistemi
12. Qədim Yunanıstanın ərazisi və əhalisi. Krit padşahlığı
13. Afina və Sparta dövlətləri. Demosla aristokratiya arasında mübarizə
14. Yunan – Əhəməni müharibəsi
15. Makedoniyalı İsgəndər və onun Şərqi yürüşü
16. Qədim Roma Respublikasının yaranması. Spartak üsyanı
17. Respublikanın sonu. Roma İmperiyasının yaranması və süqutu
18. Feodalizmin inkişaf mərhələləri
19. "Xalqların böyük köçü". Avropa Hun dövləti
20. Göytürk xaqanlıqları
21. Uyğur xaqanlığı
22. Avar, Xəzər və Bulqar dövlətləri
23. Sasani dövləti. Mani və Məzdek hərəkatları
24. Ərəb xilafəti, İslam dininin yayılması
25. Frank dövləti, Böyük Karl, Verden müqaviləsi, Feodal dağınlığı
26. Bizans, "Qızıl körpü", Slavyanlar
27. Moskva knyazlığı
28. Monqol imperiyası
29. Qızıl Ordu dövləti
30. Dehli sultanlığı
31. Moğol dövləti
32. Osmanlı dövlətinin yaranması

	3. Respublikanın sonu. Roma İmperiyasının yaranması və süqutu Ədəbiyyat: (1, 2, 3, 6, 7, 12)		
8	Mövzu: Feodal münasibətlərinin meydana gəlməsi. Avropa Hun və Ağ Hun dövlətləri mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1. Feod, feodal münasibətləri, təhkimli kəndli, feodal nərdivanı, senyor, biyar 2. Feodalizmin inkişaf mərhələləri 3. "Xalqların böyük köçü". Avropa Hun dövləti 4. Ağ Hun dövləti Ədəbiyyat: (8, 9, 10, 13)	2	
9	Mövzu: Göytürk və Uyğur xaqanlıqları . Avar, Xəzər və Bulqar dövlətləri mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1. Göytürk xaqanlıqları 2. Uyğur xaqanlığı 3. Avar, Xəzər və Bulqar dövlətləri Ədəbiyyat: (3, 4, 5, 8, 13)	2	2
10	Mövzu: Sasani dövləti. Ərəb xilafəti mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1. Sasani dövləti. Mani və Məzdək hərəkatları 2. Ərəb xilafəti, İslam dininin yayılması Ədəbiyyat: (5, 6, 8, 13)	2	
11	Mövzu: Frank dövləti. Bizans. Moskva knyazlığı mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1. Frank dövləti, Böyük Karl, Verden müqaviləsi, Feodal dağınlığı 2. Bizans, "Qızıl körpü", Slavyanlar 3. Moskva knyazlığı Ədəbiyyat: (1, 3, 4, 13)	2	2
12	Mövzu: Böyük Monqol imperiyası. Qızıl Ordu. Dehli sultanlığı. Böyük Moğol dövləti mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1. Monqol imperiyası. 2. Qızıl Ordu dövləti. 3. Dehli sultanlığı 4. Moğol dövləti Ədəbiyyat: (1, 4, 5, 6, 8, 13)	2	
13	Mövzu: Osmanlı imperiyası . Teymuri dövləti mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1. Osmanlı dövlətinin yaranması 2. Osmanlı dövlətinin yüksəlişi. Dövlətin idarə olunması 3. Teymuri dövləti. Əmir Teymurun fəthləri Ədəbiyyat: (1, 3, 8, 13)	2	2
14	Mövzu: Xaçlı yürüşləri. İtaliya, Fransa və İngiltərə mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1. Xaçlı yürüşlərinin səbəbləri, başlanması və nəticələri 2. İtaliya. İqtisadi inkişafın xüsusiyyətləri. Şəhərlər 3. Fransa .Mərkəzləşdirilmiş dövlətin yaranması .Jaklar üsyanı 4. İngiltərə. Norman işğalı, Uot Tayler üsyanı, Al qızılıq və Ağ qızılıq müharibəsi Ədəbiyyat: (4, 5, 6, 8, 13)	2	
15	Mövzu: Reformasiya .Texniki ixtiralar. Böyük coğrafi kəşflər mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1. Martin Lüter, Tomas Münser, Auqsburq müqaviləsi, protestantlıq 2. Domna sobaları, müşket, karavella, 3. Xristofor Kolumb, Ameriqo Vespuççi, Magellan.Hindistana dəniz yolunun kəşfi Ədəbiyyat: (1, 3, 4, 5, 13)	2	1

XI Fənn üzrə tələblər:

Dövrün öyrənilməsində vacib mənbəşünaslıq və tarixşünaslıq materiallarını araşdıraraq təhlillər aparılmasını daha da asanlaşdırır. Qədim və orta əsr dövrü dünya tarixinin xronoloji çərçivəsini müəyyənləşdirməklə dövrün dünyanın tarixi

- 7 bal- tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

Nö	Bal	Qiymət	
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməli.

X Təqvim mövzusu planı: Mühazirə 30 saat , Seminar 15 saat

N	Keçirilən mühazirə və seminar mövzularının məzmunu	Müh	Sem.
1	Mövzu: İbtidai icma quruluşunun yaranması və inkişafı mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1.İbtidai icma quruluşunun dövrləri 2.Qədim insanların təsərrüfat həyatı Ədəbiyyat: (1, 2, 3, 10, 12)	2	2
2	Mövzu: Şumerlər. Qədim Misir və Babilistan dövləti mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1.Qədim Şumer şəhər- dövlətləri 2.Qədim Misir dövlətinin yaranması və inkişafı 3.Babil dövlətinin yaranması.Hammurapi qanunları Ədəbiyyat: (1, 2, 3,4,5,12)	2	
3	Mövzu: Finikiya, Assuriya və Əhəməni dövləti mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1.Finikiya şəhərləri və koloniyaları.Finikiya əlifbası. 2.Assuriya dövləti 3. Əhəməni imperiyası. I Daranın islahatları. Ədəbiyyat: (5, 6, 7, 8, 12)	2	2
4	Mövzu: Qədim Türklər. Böyük Hun dövləti mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1. Qədim Türklərin ilk məskənləri. 2. Hun dövləti Ədəbiyyat: (4, 9, 10, 12)	2	
5.	Mövzu: Qədim Çin və Hindistan mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1. Qədim Çin dövləti. 2. Böyük Çin səddi və İpek yolu 3. Qədim Hindistan. Təbiəti və əhalisi.Kasta sistemi Ədəbiyyat: (2, 3, 4, 5, 9,12)	2	2
6	Mövzu: Qədim Yunanıstan mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1. Qədim Yunanıstanın ərazisi və əhalisi. Krit padşahlığı 2. Afina və Sparta dövlətləri. Demosla aristokratiya arasında mübarizə 3.Yunan – Əhəməni müharibəsi 4. Makedoniyalı İsgəndər və onun Şərqi yürüşü Ədəbiyyat: (4, 5, 6, 7,8, 12)	2	
7	Mövzu: Qədim Roma mövzusunun tədrisi metodikası. Plan: 1. Qədim Roma Respublikasının yaranması 2. Qədim Romada qulların vəziyyəti.Spartak üsyanı	2	2

FƏNN SİLLABUSU

İxtisaslaşma: 060111 Tarix fənninin tədrisinin metodikası və metodologiyası

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Qədim dövr və orta əsrlər tarixinin tədrisi metodikası (Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 14.02.2023-cü il tarixli qərarı ilə təsdiq edilmişdir (protokol №6)

Kodu: MIF-B04.3

Tədris ili: I (2024-2025) Semestr: II

Tədris yükü: 240 saat. Auditoriya yükü: (30 saat mühazirə, 15 saat seminar)

Təhsilalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit sayı: 8 kredit

1. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: prof. Arif Məhəmməd oğlu Məmmədov

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş. Ə. Məmmədov küç., 21, 2 sayılı korpus

Məsləhət saatı: IV-V günlər: saat 13⁰⁰-15⁰⁰

E-mail ünvanı: arif.mammedov61@mail.ru

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. Məlikov R. Nəcəfəli T. Tarixin interaktiv təlimi. Müəllimlər üçün vəsait. Bakı, 2002
2. Tarixin tədrisində Qədim və orta əsrlər üsulları. (sənədlər, tövsiyələr, nümunələr) Bakı, 2000.
3. Paşayev N. Tarixin tədrisi metodikası. Bakı, 2000
4. Vagin A. Orta məktəblərdə tarixin tədrisi metodikası. Bakı, 1973.
5. Xəlilov R. Tarixin təliminin metodikası. Bakı, 2001.
6. Mərdanov M S. Azərbaycan təhsili müstəqillik illərində. Bakı, 1994.
7. Veysova Z. Fəal interaktiv təlim: müəllimlər üçün vəsait. Bakı, 2007.
8. Zahidov C. Qasimova A. Sınıfdən xaric tədbirlər vasitəsi ilə şagirdlərin tarixi şəxsiyyətlər nümunəsində tərbiyə olunması. Bakı, 1999.
9. Sadıqov H. Zahidov Ə. S. Tarix dərslərində biliyin formalaşdırılması. Gəncə, 2009.
10. Mübariz Əmirov Tam orta məktəbdə tarixin fəal interaktiv təlimi metodikası (Ali məktəbin tarix fakultəsi tələbələri üçün dərs vəsaiti. Bakı, 2011.
11. Veysova Z. Məktəb müəllimləri üçün fəal təlim metodlarına giriş kursu, təlimçilər üçün metodik vəsait. Bakı, 2000
12. Əliyev V, Babayev İ, Məmmədova A 6-cı siniflər üçün Ümumi Tarix fənni üzrə dərslik
13. Ağalarov P, Quliyev N, Məmmədov K 7-ci siniflər üçün Ümumi Tarix fənni üzrə dərslik

IV Prerekvizitlər: Qədim dövr və orta əsrlər tarixinin tədrisi metodikası fənninin tədrisi üçün tələbələrə öncədən digər fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

V Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta digər fənnin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI Fənnin təsviri və məqsədi: Qədim dövr və orta əsrlər tarixinin tədrisi metodikası fənninin məqsəd və vəzifələrini öyrənmək tarix fənninin tədrisi prosesi milli mədəniyyətin şüurunun oyanması, milli dövlətçiliyə xidmət edən vətənpərvər gənclərin yetişməsində mühüm rol oynayır. Qədim dövr və orta əsrlər tarixinin tədrisi metodikası fənninin bu fənnə dair akademik nəşrlərdən öyrənmək, eyni zamanda ayrı-ayrı mövzulara aid monoqrafiyalarla tanış olmaq, tarixin tədrisinə dair müasir tələbləri öyrədir. Tarixi şəxsiyyətləri, hadisələri və faktları dövr baxımından qiymətləndirir, onlara münasibət bildirir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: : Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam əça bilir.

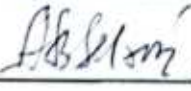
-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

xv İmtahan sualları:

1. Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin qurulması
2. 1920-ci ildə Sovet Rusiyasının XI Qırmızı Ordusunun Azərbaycanı işğalı və sovet hakimiyyətinin qurulması
3. Azərbaycan Müvəqqəti İnqilab Komitəsinin yaradılması və Azərbaycan SSR Xalq Komissarları Sovetinin təşkil edilməsi
4. Bolşevik rejminə qarşı mübarizə. Xalq üsyanları
5. Yeni iqtisadi siyasətin həyata keçirilməsi. Sənayeləşdirmə xəttinin elan edilməsi
6. Azərbaycan SSR-in tərkibində. Azərbaycan SSR-in formal müstəqilliyinə son qoyulması
7. Azərbaycan SSR-in tərkibində DQMV və Naxçıvan MSSR-nin təşkil edilməsi. Sovetləşmə dövründə qəsb edilmiş Azərbaycan torpaqları.
8. Sənayeləşdirmə xəttinin və zorakı kollektivləşmənin həyata keçirilməsi və onların ağır nəticələri
9. Azərbaycan SSR-də inzibati-amirlik sistemi və kütləvi-siyasi repressiyalar
10. XX əsrin 30-cu illərində respublikada iqtisadi, ictimai-siyasi həyat
11. II Dünya müharibəsinin başlanması Azərbaycan SSR Qərb ölkələrinin hərbi planlarında
12. Azərbaycan döyüşçüləri müharibə cəbhələrində
13. Azərbaycan xalqı arxa cəbhədə. Azərbaycan neftinin rolu
14. II Dünya müharibəsində azərbaycanlıların müqavimət və partizan hərəkətlərində iştirakı
15. Azərbaycan mühacirəti müharibə illərində. Milli legionların yaradılması
16. Cənubi Azərbaycan milli-demokratik hərəkatı və məğlubiyyəti (1945-1946)
17. Azərbaycan SSR bərpa illərində (1946-1950-ci illər)
18. 50-60-cı illərdə siyasi mülayimləşmə. Azərbaycan SSR-nin ictimai-siyasi həyatında milli oyanış
19. Ermənistan SSR-dən azərbaycanlıların kütləvi deportasiyaları və nəticələri (1948-1953)
20. Azərbaycanın inkişafında dönüş mərhələsi. H.Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyi (1969-1982)
21. Mədəni quruculuq – təhsil və elm (1969-1982)
22. 1978-1979-cu illərdə İran inqilabı. Cənubi Azərbaycan İran inqilabının əsas mərkəzlərindən biri kimi
23. Azərbaycan M.Qorbaçovun "Yenidən qurma" siyasəti dövründə
24. Azərbaycanlıların Ermənistan SSR-dən növbəti deparsiyalarının başlanması
25. 80-ci illərin sonlarında Azərbaycanda milli azadlıq hərəkatı
26. 1990-cı il 20 yanvar faciəsi
27. Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi (18 oktyabr 1991)
28. I Qarabağ müharibəsi
29. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü. Xocalı soyqırımı
30. AXC qətləminin hakimiyyətə gəlməsi. Gəncə qiyamı (1993, 4 iyun)
31. 1993-cü il iyunun 15-də H. Əliyevin siyasi hakimiyyətə qayıdışı
32. Dağlıq Qarabağ münaqişəsi - "Bişkek protokolu" (12 may 1994-ci il) və Lissabon sammiti (2-4 dekabr 1996-cı il)
33. Əsrin müqaviləsi (20 sentyabr 1994). Neft strategiyasında qazanılmış uğurlar
34. 1994-cü il oktyabr-1995-ci il mart ayında dövlət çevrilişi cəhdlərinin qarşısının alınması
35. Azərbaycan Respublikasının xarici siyasət strategiyası (1993-2003)
36. H. Əliyevin hakimiyyəti illərində daxili siyasət
37. 1995-ci il Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası
38. 2003-cü il prezident seçkilərində Umummilli liderin davamçısı İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi
39. "Regionların Sosial-iqtisadi İnkişafına dair Dövlət Proqramı"nın qəbulu. (2004-2018)
40. 2016-cı ilin Aprel döyüşləri. 2018-ci ildə Naxçıvanın Günnüt kəndi və ətraf yerlərin azad olunması
41. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İ.Əliyevin hərbi strateji siyasəti. Milli ordumuzun güclənməsi və uğurları
42. Müasir mərhələdə Azərbaycan Respublikasının daxili siyasəti (2003-2020)
43. Müasir mərhələdə Azərbaycan Respublikasının xarici siyasəti. (2003-2020)
44. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İ.Əliyevin dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi və ərazi bütövlüyünün bərpası uğrunda mübarizəsi
45. 2020-ci il 27 sentyabrda Vətən müharibəsinin başlanması və milli ordumuzun böyük qələbələri

Azərbaycan tarixi-4 fənninin sillabusu 050116 Tarix müəllimliyi A.B ixtisası üzrə (proqram) tədris planı və fənni proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (14 fevral, 2025-cü il, protokol № 8).

Kafedra müdiri: dos.K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi: prof. A.M.Məmmədov

	siyasətinin inkişaf etdirilməsi. 4. Əliyev 2008-ci ilin oktyabr ayında Azərbaycan Respublikasına Prezident seçkiləri. Milli dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsi uğrunda atılan addımlar. Azərbaycanın xarici siyasət istiqamətində uğurları. 5. 2013-ci ildə prezident seçkiləri.		
15	İşğal altındakı torpaqlarımızın azad olunması uğrunda mübarizə Planı: 1. Qarabağ uğrunda aparılan mübarizə; 2016-cı ilin Aprel döyüşləri. 2018-ci ildə Naxçıvanın Günnüt kəndi və ətraf yerlərin azad olunması. 2. 2018-ci ildə Azərbaycanda yeni prezident seçkilərinin keçirilməsi və İlham Əliyevin növbəti qələbəsi.	2	2
16	Vətən müharibəsi Planı: 3. 2020-ci ilin iyul ayında cəbhənin Tovuz istiqamətində erməni silahlı qüvvələrinin atəşkəs rejimini pozması, milli ordumuz tərəfindən düşmən hərbi birləşmələrinin geri oturdulması. 4. Düşmənin növbəti təxribatına qarşı 2020-ci il 27 sentyabrda Vətən müharibəsinin başlanması və milli ordumuzun böyük qələbələri. Torpaqlarımızın azad edilməsi. Erməni təcavüzkarlarının darmadağın edilməsi.	3	

XI. Fənn üzrə tələblər: Azərbaycan tarixi fənnin tədrisi prosesində fənnin predmet və vəzifələrini, tarixin tədrisi prosesində müəllim və tələbələr fəaliyyətini artırmaq, fənn üzrə nəşr edilmiş yeni ədəbiyyat və mətnlərlə işi öyrənməklə tədrisin keyfiyyəti daha da yüksəldilir. Azərbaycan tarixi fənninin tədrisində yeni pedaqoji texnologiyalardan istifadə ilə tədris gücləndirilməlidir.

XII. Fənn üzrə təlim nəticələri:

- Azərbaycanın dövlətçilik ənənələrinə sədaqət hissi formalaşdıraraq, dövlətçilik ənənələrinin keçmişi və bugünü haqqında zəruribiliyi, faktları cəmiyyətin müasir vəziyyətinə uyğun təsvir edir.
- Müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasına təsir edən siyasi, ideoloji, iqtisadi və mədəni amillərin rolunu, fəal vətəndaşlıq mövqeyi baxımından nümayiş etdirir.
- Azərbaycan tarixi fənnindən əldə etdiyi bilikləri təcrübədə istifadə etmək üçün elmi-pedaqoji və metodiki təhlillər apararaq, aldığı nəticələri yaradıcılıqla təcrübədə tətbiq edir.
- Müasir dünyada Azərbaycan dövlətçiliyinin yeri və rolunu sistemli təhlil edərək, fərziyə və mülahizələr irəli sürür.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollokvium sualları

I kollokvium sualları

1. Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin qurulması
2. 1920-ci ildə Sovet Rusiyasının XI Qırmızı Ordusunun Azərbaycana işğalı və sovet hakimiyyətinin qurulması
3. Azərbaycan Müvəqqəti İnkilab Komitəsinin yaradılması və Azərbaycan SSR Xalq Komissarları Sovetinin təşkil edilməsi
4. Bolşevik rejiminə qarşı mübarizə. Xalq üsyanları
5. Yeni iqtisadi siyasətin həyata keçirilməsi. Sənayeləşdirmə xəttinin elan edilməsi
6. Azərbaycan SSR-in tərkibində. Azərbaycan SSR-in formal müstəqilliyinə son qoyulması
7. Azərbaycan SSR-in tərkibində DQMV və Naxçıvan MSSR-nin təşkil edilməsi. Sovetləşmə dövründə qəsb edilmiş Azərbaycan torpaqları.
8. Sənayeləşdirmə xəttinin və zorakı kollektivləşmənin həyata keçirilməsi və onların ağır nəticələri
9. Azərbaycan SSR-də inzibati-amirlik sistemi və kütləvi-siyasi repressiyalar
10. XX əsrin 30-cu illərində respublikada iqtisadi, ictimai-siyasi həyat
11. II Dünya müharibəsinin başlanması Azərbaycan SSR Qərb ölkələrinin hərbi planlarında
12. Azərbaycan döyüşçüləri müharibə cəbhələrində
13. Azərbaycan xalqı arxa cəbhədə. Azərbaycan neftinin rolu
14. II Dünya müharibəsində azərbaycanlıların müqavimət və partizan hərəkətlərində iştirakı
15. Azərbaycan mühacirəti müharibə illərində. Milli legionların yaradılması

II kollokvium sualları

1. Cənubi Azərbaycan milli-demokratik hərəkatı və məğlubiyyəti (1945-1946)
2. Azərbaycan SSR bərpa illərində (1946-1950-ci illər)
3. 50-60-cı illərdə siyasi mülayimləşmə. Azərbaycan SSR-nin ictimai-siyasi həyatında milli oyanış
4. Ermənistan SSR-dən azərbaycanlıların kütləvi deportasiyaları və nəticələri (1948-1953)
5. Azərbaycanın inkişafında dönüş mərhələsi. H.Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyi (1969-1982)
6. Mədəni quruculuq – təhsil və elm (1969-1982)
7. 1978-1979-cu illərdə İran inqilabı. Cənubi Azərbaycan İran inqilabının əsas mərkəzlərindən biri kimi
8. Azərbaycan M.Qorbaçovun "Yenidən qurma" siyasəti dövründə
9. Azərbaycanlıların Ermənistan SSR-dən növbəti deparsiyalarının başlanması
10. 80-ci illərin sonlarında Azərbaycanda milli azadlıq hərəkatı
11. 1990-cı il 20 yanvar faciəsi
12. Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi (18 oktyabr 1991)
13. I Qarabağ müharibəsi
14. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü. Xocalı soyqırımı
15. AXC iqtidarının hakimiyyətə gəlməsi. Gəncə qiyamı (1993, 4 iyun)

	mağlub edilməsi.		
7	Azərbaycan SSR 1945-1953-cü illərdə Plan: 1. Azərbaycan SSR müharibədən sonrakı illərdə. 2. Sovet rəhbərliyinin himayəsindən istifadə edən ermənilərin Dağlıq Qarabağa yenidən ərazi iddialarını irəli sürmələri. 3. Azərbaycanlıların Ermənistan SSR-dən deportasiyası. Sosial-mədəni həyatda dəyişikliklər.	2	2
8	Azərbaycan SSR 1954-1969-cu illərdə Plan: 1. Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında milli oyanışın başlanması. 2. Dissidentlik hərəkatının meydana gəlməsi. "Milli Azərbaycan Qərgahının" yaradılması. A. Mikoyanın təşəbbüsü ilə SSRİ rəhbərliyi qarşısında Dağlıq Qarabağ məsələsinin yenidən qaldırılması.	2	2
9	Azərbaycan SSR 1969-1982-ci illərdə Plan: 1. 14 iyul 1969-cu il Azərbaycan KP MK-nin plenumu. Sovet Azərbaycanına Heydər Əliyevin rəhbərliyi dövrü (1969-1982). Respublikanın ictimai-siyasi və iqtisadi həyatında ciddi islahatların həyata keçirilməsi. Partiya, təsərrüfat və sovet orqanlarında milli kadrlar siyasətinin yürüdülməsi. 2. Ölkənin müxtəlif bölgələrində yeni sənaye infrastrukturlarının yaradılması. 3. Heydər Əliyevin qətiyyətli mövqeyi nəticəsində erməni rəhbərliyi tərəfindən qaldırılmış Dağlıq Qarabağın statusuna yenidən baxılması məsələsinin iflasa uğraması.	4	2
10	Cənubi Azərbaycan 1977-1979-cu illərdə Plan: 1. Cənubi Azərbaycan İran inqilabının əsas mərkəzlərindən biri kimi. 2. 1978-ci ilin fevralında Pəhləvi monarxiyasına qarşı Təbriz üsyanı (29 Bəhmən üsyanı). 3. 1978-1979-cu illərdə İranın bütün şəhərlərində ümumxalq çıxışlarının genişlənməsi və İslam inqilabının qələbə ilə başa çatması.	2	2
11	Azərbaycan SSR 1982-1988-ci illərdə Plan: 1. Heydər Əliyevin Sov.İ.KP MK-nin Siyasi Bürosuna üzv seçilməsi və SSRİ-nin Ali İcra orqanı olan Nazirlər Soveti Sədrinin birinci müavini təyin edilməsi. 2. Sovet İttifaqında "Yenidənqurma", "Aşkarlıq" və "Demokratiya" siyasətinin elan edilməsi. Mərkəzi hakimiyyətinin antiazərbaycan siyasəti. 3. 1988-ci ilin fevralında Dağlıq Qarabağda erməni millətçiləri tərəfindən münəqişə ocağının yaradılması. Sumqayıt şəhərində ermənilər tərəfindən fitnəkarlıqların törədilməsi.	2	2
12	Azərbaycan 1988-1993-cü illərdə Plan: 1. Dağlıq Qarabağda erməni millətçilərinin separatçılıq fəaliyyətlərinin güclənməsi. 2. Azərbaycanlıların Ermənistan SSR-dən kütləvi şəkildə qovulması. Daxili ictimai-siyasi vəziyyətin gərginləşməsi. 3. 1990-cı il 20 yanvar faciəsi. 4. Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyinin bərpa edilməsi (18 oktyabr 1991). 5. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü və Dağlıq Qarabağ müharibəsinin şiddətlənməsi. Xocalı soyqırımı. Respublikada ictimai-siyasi böhran. Gəncə qiyamı (1993, 4 iyun). AXC iqtidarının devrilməsi. 6. 1993-cü il iyunun 15-də H.Əliyevin siyasi hakimiyyətə qayıdışı. Milli qurtuluş.	2	2
13	Azərbaycan 1993-2003-cü illərdə Plan: 1. 1993-cü il oktyabrın 3-də ümumxalq səsverməsi ilə H.Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi. Müstəqil Azərbaycanda quruculuq işlərinin başlanması. 2. Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi və Ateşkesin imzalanması (12 may 1994-ci il "Bişkek protokolu"). 3. Neft strategiyasında qazanılmış uğurlar. Əsrin müqaviləsi (20 sentyabr 1994). Əhalinin sosial müdafiəsi. 4. Yeni parlamentin formalaşması. 1995-ci il Azərbaycan Konstitusiyası. 5. Xarici siyasətdə uğurlar. Lissabon sammitində dünya dövlətləri tərəfindən ərazi bütövlüyümüzün dəstəklənməsi. 6. 1998-ci il oktyabrında ikinci dəfə respublikanın prezidenti seçilməsi. İslahatlar kursunun davam etdirilməsi. Azərbaycanın beynəlxalq təşkilatlara qəbul olunması.	4	2
14	Azərbaycan 2003-2015-ci illərdə Plan: 1. 2003-cü il prezident seçkilərində Ümummilli liderin davamçısı İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçilməsi. 3. Prezident İlham Əliyev tərəfindən "Regionların Sosial-iqtisadi İnkişafına dair Dövlət Proqramı"nın qəbul edilməsi. Ölkədə siyasi sabitliyin və dünya dövlətlərinə inteqrasiya	4	2

		Sözlə	Herflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməli.

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə - 45 saat, seminar-30

	Keçirilən mühazirə və seminar mövzularının məzmunu	Müh	Sem
1	Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin bərqərar olması. Sovet işğal rejiminə qarşı müqavimət hərəkatı Plan: 1. Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin qurulması. 1920-ci ildə Sovet Rusiyasının XI Qırmızı Ordusunun Azərbaycana işğalı. 2. Azərbaycan Müvəqqəti İnqilab Komitəsinin yaradılması. Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikası (SSR) Xalq Komissarları Sovetinin təşkil edilməsi. 1920-ci ildə Sovet rejiminin "inqilabi" tədbirləri, sovetləşdirmə ilə bağlı dekretlərin verilməsi. 3. Azərbaycanda sovet işğal rejiminə qarşı üsyanlar.	2	2
2	Azərbaycan SSR XX əsrin 20-ci illərində Plan: 1. Qars müqaviləsinin (13 oktyabr 1921) Sovet Azərbaycanına təsiri. 2. Zaqafqaziya Sovet Federativ Sosialist Respublikasının (ZSFSR) yaradılması. Azərbaycan SSR-in tərkibində. Azərbaycan SSR-in formal müstəqilliyinə son qoyulması. 3. Azərbaycan SSR-in tərkibində DQMV və Naxçıvan MSSR-nin təşkil edilməsi. Sovetləşmə dövründə qəsb edilmiş Azərbaycan torpaqları. 4. Yeni iqtisadi siyasətin həyata keçirilməsi. Sənayeləşdirmə xəttinin elan edilməsi.	2	2
3	Azərbaycan SSR XX əsrin 30-cu illərində Plan: 1. Azərbaycan SSR-də zorakı kollektivləşdirmə siyasətinin tətbiq edilməsi. Sosialist kənd təsərrüfatı modelinin yaradılması. Kollektivləşdirmə əleyhinə yönəlmiş xalq hərəkatlarına və üsyanlarına qarşı qırmızı terror. 2. 30-cu illərdə respublikada ictimai-siyasi həyat və M.C.Bağirovun hakimiyyətə gəlməsi (1933-1953). Azərbaycan SSR-də 1937-1938-ci illərin kütləvi repressiyaları. 3. Sovet Azərbaycanının sosial-mədəni həyatı. Yeni əlifba islahatının həyata keçirilməsi.	4	2
4	Sovet Azərbaycanı II dünya müharibəsi (1939-1945) dövründə. Azərbaycan döyüşçüləri müharibə cəbhələrində Plan: 1. Almaniyanın Polşaya hücum etməsi ilə II Dünya müharibəsinin başlanması. 2. 1941-ci ildə Almaniyanın Sovet İttifaqına hücumu ilə Azərbaycan SSR-nin müharibədə iştirakı. Azərbaycan SSR Qərb ölkələrinin herb planlarında. 3. Azərbaycanın hərbi cəbhəxanaya çevrilməsi. Azərbaycanlılardan ibarət milli diviziyaların təşkili. 4. Müharibə illərində sovet torpaqlarının və Avropanın azad edilməsində azərbaycanlı döyüşçülərin iştirakı. 5. Azərbaycan mühacirəti müharibə illərində. Milli legionumuzun yaradılması.	4	2
5	Azərbaycan döyüşçüləri partizan və antifaşist müqavimət hərəkatlarında. Azərbaycan arxa cəbhədə Plan: 1. Alman ordusu tərəfindən işğal olunmuş sovet ərazilərində hitlerçilərə, onların müttəfiqlərinə və əlaltılarına qarşı partizan silahlı dəstələrinin təşkil edilməsi. 2. Azərbaycanlı döyüşçülərin SSRİ-nin almanların nəzarətində olan ərazilərində faşistlərlə qəhrəmancasına vuruşmaları. Azərbaycanlıların müqavimət hərəkatında iştirakı. 3. Azərbaycan xalqının arxa cəbhədə xidmətləri. Müharibədə qələbənin təmin edilməsində Azərbaycan neftinin rolu.	2	2
6	Cənubi Azərbaycan II dünya müharibəsi dövründə. Cənubi Azərbaycan milli demokratik hərəkatı Plan: 1. 1941-ci ilin yayında Sovet-İngilis qoşunlarının İrana daxil olması və İranın SSRİ və İngiltərə arasında nüfuz dairələrinə bölünməsi. Sovet ordusunun İranın şimal əyalətlərində və Cənubi Azərbaycanda möhkəmlənməsi. 2. 1941-1945-ci illərdə Cənubi Azərbaycanda milli şüurun oyanması. 1945-ci ilin dekabrında S.C.Pişəverinin rəhbərliyi ilə milli hökumətin qurulması və milli-demokratik hərəkatın başlanması. 3. 1946-cı ildə İran ordusunun Cənubi Azərbaycana hücumu və milli-demokratik hərəkatının	4	2

FƏNN SİLLABUSU

İxtisas: 050116-Tarix müəllimliyi A/B

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası.

I. Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Azərbaycan tarixi-4 (Azərbaycan tarixi (ən qədim zamanlar-2006). BDU, Bakı, 2007)

Kodu: IPF-B05.3

Tədris ili: II (2024-2025) Semestr: II

Tədris yükü: 210 saat. Auditoriya yükü: (45 saat mühazirə, 30 saat seminar.)

AKTS üzrə kredit: 7 kredit

Təhsiləsalma forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: prof. Arif Məhəmməd oğlu Məmmədov

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Ə. Məmmədov kü., 21, 2 saylı korpus

Məsləhət saati: IV-V günlər: saat 13⁰⁰-15⁰⁰

E-mail ünvanı: arif.mammedov61@mail.ru

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. Azərbaycan tarixi. 7 cildə. VII cild. Bakı, 2000
2. Alıcanov M. Azərbaycan döyüşçülərinin partizan hərəkətində iştirakı. Bakı, 1975.
3. Bünyadov Z. Qırmızı terror. Bakı, 1992.
4. Bağırzadə Ə. Azərbaycan ziyalıları Böyük Vətən müharibəsi illərində. Bakı, 1970.
5. Qafarov T. Azərbaycan tarixi (1920-1991-ci illər). Bakı, 2001.
6. Rəhimli Ə. Güney Azərbaycanda milli-demokratik hərəkət (1941-1946). Bakı, 2003.
7. XX əsr Azərbaycan tarixi. Bakı, 2004.
8. Mədətov Q. Azərbaycan Böyük Vətən müharibəsində (1941-1945-ci illər). Bakı, 1965.
9. Məmmədov M.B. Milli Azərbaycan hərəkəti. Bakı, 1992.
10. Nəcəfov B.I. Deportasiya. III hissə. Bakı, 1998.

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən Azərbaycan tarixi-3 fənninin tədrisi zərurət vardır.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Azərbaycan tarixinin 4-cü dövrü AXC-nin süqutundan müstəqil Azərbaycan Respublikasının bərpası və inkişafı dövrünü əhatə edir. Azərbaycan tarixinin bu dövründə Azərbaycan SSR-in yaranması, 20-30-cu illərdə sosialist tədbirləri, totalitar rejimin qurulması, həyata keçirilən repressiyalar, Azərbaycanın II Dünya müharibəsində iştirakı, müharibədən sonrakı sosial-siyasi məsələlər, sosializm sisteminin böhranı və Sovet İttifaqının süqutu, Müstəqil Azərbaycan Respublikasının yaranması və inkişafı dövrünü əhatə edir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilər.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal-tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal-tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal-tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal-tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal-tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal-suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladıqı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladıqı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

Nö	Bal	Qiymət
----	-----	--------